

POSLEDNÍ VELIKONOCE

Tomáš Houška

Poslední velikonoce

Tomáš Houška

Poslední velikonoce

© Tomáš Houška 2017

Poslední velikonoce

Tomáš Houška - 1. vydání. - Praha

Tomáš Houška, 2017

(tisk, 2017)

144 stran

ISBN 978-80-86065-21-2 (tištěná)

ISBN 978-80-86065-22-9 (eBook – PDF)

ISBN 978-80-86065-23-6 (eBook - EPUB)

Úplně na začátek se sluší napsat velké poděkování

všem, kdo mi s knížkou pomohli.

Nejdříve dívka, která za mnou přišla jednou na velikonoce 2016, v noci ve snu a přesvědčila mě, že bych měl napsat její příběh. A pak mi vyprávěla něco, co znělo trochu dobrodružně, trochu hrůzostrašně a docela šíleně a neuvěřitelně.

A pak také Auroře Merdiganian, která svůj příběh sepsala o sto let přede mnou a občas mě jím inspirovala. Přestože takových příběhů se v Arménii před sto lety odehrálo mnoho a často měly ještě hrůzostrašnější podobu než ten Narinin.

Ale nedalo mi to a začal jsem psát. A také jsem začal hledat arménské přátele, kteří by mi pomohli, protože o Arménii jsem toho zase tolik nevěděl a nerad bych psal nesmysly. S tím mi nejvíc pomohl Argam Tadevosyan.

A pak dalším arménským přátelům, se kterými chystáme další zajímavé věci.

Děkuju.

Tomáš Houška
na velikonoce 2017

.1 Na horách svítalo.

Po široké rozlehle stráni se jako bělavé chomáčky líně brouzdalo stádo ovcí. Aramig jim nevěnoval moc pozornosti. Z vrcholu pozvolného ale majestátního kopce se díval se do dálek. Všude hory. Nádherné zelené svahy, rokliny, lesy. V dálce se na východě v horkém vzduchu tetelil šedavý obzor. Aramig pomalu bloudil pohledem po obzoru.

Na severu se hory sklání do široké nížiny pokračující k městu Musch a potom někam daleko k obzoru, kde se zvedají další vrchy.

Miloval ten rozhled. Kvůli téhle svobodě se rozhodl k něčemu zdánlivě tak pošetilému, že se místo velkolepých plánů pustil do chovu ovcí na stráních nad městečkem. Pro ten klid, pomalý rytmus, nádherný vzduch, nekonečnou svobodu – a tahle rána.

Bečení ovcí rozléhajících se strání, cinkání zvonců. Aromatická vůně trávy, ze které slunce ještě nestačilo vytáhnout všechnu vodu, závanu vlahého teplého větru, který ještě není horký a dělá příjemný přechod mezi nočním chladem a prosluněným dnem. Usadil se vždycky na takové malé skalce na vrcholu, ovce nechal pást dole na svahu a užíval si okamžik, kdy slunce vyskočí nad obzor a celou krajinu ozáří zlatavými paprsky.

„Škoda, že nechceš přijít, ráda bych tě tam viděla,“ zkoušela Aramiga přesvědčit Narine, mladá dívka sedící o kousek vedle. Zírala do dálek a nastavovala tvář prvním slunečním paprskům,

„Tam bude i ten panák Ismet, že jo?“ Ujišťoval se Aramig.

„Křivdíš mu.“ Zlobila se na něj. „Je to moc milej a pozornej kluk. Umí se chovat.“

Aramig se zasmál. „Jednou to dotáhne daleko, jako jeho otec.“

Narine se zamračila. Nechápal, proč se to Aramigovi nelíbí. „Tebe vůbec neláká něco dosáhnout?“

Aramig pokrčil rameny. „Já nikdy nebudu obchodník jako strýc,“ obhlížel hory „rači sem tu a připadám si tu jako na půl cesty mezi nebem a zemí.“

„To já toužím po tom něco dosáhnout! Aby si mě muž jednou mohl za něco vážít.“ Zasnila se Narine.

„Ismet?“ Nešlo přeslechnout jemný sarkasmus v jeho hlase.

„Možná,“ připustila.

Aramig nad tím jen vrtěl hlavou.

„Až se vrátíš, oslavím to s tebou, ať už budeš slavná operní zpěvačka a žena velkého beje, nebo jenom moje malá sestřenka Narine,“ usmál se na ni, aby srazil hrot konfliktu kolem přítomnosti Ismeta na oslavě. „A neboj, přijdu ještě v úterý.“

„Na partii šachu? To jste zavedli krásnou tradici,“ usmála se Narine.

Vánek k nim vzduchem zanesl hlas muezzína. Vytrhlo je to ze zasnění a přimělo podívat se dolů do údolí.

Dole se v závětrí hor choulilo město Musch. Střechy a úzké uličky. Katedrála. Paprsek slunce zazářil na kopuli minaretu. Muezzín se znovu ozýval. Aramig si smutně povzdychnul. Čas ranního snění se nachýlil a bude muset vyrazit dolů.

Rychle očima přeběhl přes město na protilehlý svah, kde první záblesk slunečního svitu zatančil na šedohnědých kamenech zříceniny hradu Haspet, který tu nechal už ve starověku postavit král Orontes na ochranu města Musch před Alexandrem.

Je čas jít do města, pomyslel si. Vstal a sešel pár kroků ze svahu dolů ke svému stádu. Udeřil několikrát holí do země a hůl ve svislé poloze podržel jako znamení na své ovce. Stádo postupně zaregistrovalo dennodenně opakovaný pokyn a pomalu se dalo do pohybu dolů k cestě. Dívka ho soustředěně sledovala, pochopila, že se půjde domů.

Aramig mrkl na Narine, která se sebrala a volným krokem sledovala ovčáckého psa, který rozvázně dirigoval stádo dolů ze stráně. Naposled se zastavil a přehlížel střechy městečka. Nemusel spěchat, stádo se jen lenivě začalo houfovat na stráni směrem k cestě dolů. Snadno je ostřejším krokem dojde. Ale ještě si užíval ten pohled.

Vycházející sluníčko pomalu zalévalo i bílé domy a z toho všeho vystupovala třpytící se střecha kostela. Hezký pohled, pomyslel si a klidným krokem vyrazil za svým kolébajícím se stádem.

.2 Narine se bezstarostně vracela ulicí

Na zápraží domu seděla skupina tureckých sousedů Azarianových a když na ně Narine přátelsky zavolala „Iyi gynler!“ stejně bezstarostně jí zamávali a odpovídali „Gunaydin Bayan!“

Azarianovic dům zvenčí vypadal trochu nepřístupně, ale uvnitř byl pohodlný a zařízený s vybraným vkusem Narininy matky, paní Azarianové.

Do zahrady vedla brána z bílého kamene, protože paní Azarianová byla přesvědčená, že vchod musí rodinu dobře reprezentovat. A dveře bývaly často otevřené, protože Azarianovi tím chtěli ostatním dávat najevo své pohostinství.

.3 U Azarianových bylo rušno,

Halu obíhaly měkké a pohodlné divány, na kterých bylo rozložené různé oblečení, poposedávaly tu elegantně oblečené dámy - a mezi nimi vévodila paní Azarianová.

Na podlaze haly i pokojů domu byly krásné, většinou perské, koberce, a stěny zdobily ručně tkané tapisérie. Paní Azarianová si dávala záležet, aby si dům svým luxusem v ničem nezadal s bohatými orientálními domy Turků, ale současně vše bylo dokonale vyvážené, ničeho nebylo příliš a jednotlivé předměty k sobě stylem i barvami ladily.

Na kamenné římse v čele místnosti byla ikona s Madonou, která se v rodině Azarianových předávala celé generace. Pocházela z Byzance a jeden z předků Azarianových ji odtud vyvezl, když v Konstantinopoli vypuklo šílenství ikonoklasmu. A tím ji zachránil. Teď tady zdobila halu a dokládala staletí starou rodinnou tradici rodiny.

Paní Azarianová si snila o tom, že až děti dospějí a samy budou mít vlastní potomky, budou se tu všichni párkrát do roka scházet a užívat si společně té atmosféry. A samozřejmě, také milovala ty salonní schůzky se svými přítelkyněmi, kdy dávaly dohromady různé, většinou kulturní akce.

„Já bych nezačínala tím divadlem, to bych naopak zařadila až úplně na konec.“ Dohadovala se s ostatními jedna z účastnic.

„No ale jestli se na něj pak ještě soustředí,“ namítala druhá.

„Co myslíte paní Azarianová?“ Chtěla první nějakou podporu pro svou představu.

„Na začátek bych dala ten pěvecký sbor ze šily. A chtělo by to nějakou krátkou píseň i kurdsky a turecky, aby to vyjadřovalo, že tohle

město je tu pro všechny.“ Vysvětlovala svou představou paní Azarianová.

„Bude to někdo zapisovat?“ Nahodila první z žen dotaz, jedna z účastnic se přihlásila. „Já to napíšu, udělám program.“

„A udělejme i plakát s programem, který vyvěsíme na dveře.“ Pokračovala paní Azarianová.

„Trojjazyčně!“ Byla nadšená dáma, která zapisovala.

Když Narine vešla, překvapil ji ten cvrkot a ruch, který tu probíhal. Narinina matka tu pořádala sešlost skupiny místních arménských žen. Narine už to znala, když se blížily nějaké větší svátky, organizovala matka s těmi přítelkyněmi různé akce - jako dobročinný bazar, pěvecké vystoupení dětí ve škole a podobně.

Když matka zaregistrovala, že Narine vešla, podivila se, „já si říkala, že spíš nějak dlouho, ale nechtěla jsem tě v neděli budit.“

Narine se usmála. „Byla sem za Aramigem. Chtěla sem ho přemluvit, aby na velikonoce přišel na oběd.“

„A?“ byla matka na výsledek zvědavá.

Narine zavrtěla hlavou. „Vadí mu... no já ti pak povím.“ Zarazila se, protože vlastně nechtěla před těmi cizími ženami přiznávat, jaký spor s Aramigem vedou.

Matka si povzddechla, „Aramig dělá strýci jen starosti.“

Narine přikývla a prošla halou. Matku nechala jejím starostem o dobročinný bazar. „Jdu se oblít do kostela.“

Matka se lekla a podívala se na velké hodiny mezi okny „Páni! To už je tolik?!“

.4 Chrámovou loď zaplnil zpěv bohoslužby.

Vzduch voněl pryskyřičným kadidlem a paprsky slunce vstupující dovnitř okny v kupoli vykreslovaly v mlžné atmosféře vyvolané kadidlem ostré světelné jazyky.

Otec Hagopian vedl nedělní bohoslužbu v katedrále.

Za oltářem byla mystická dvířka do nejstarší části katedrály - kaple s hrobkou Jana Křtitele, která byla postavená ve 4. století a její starobylost byla patrná už ve tvaru a strohosti výzdoby vstupního portálu. Katedrála stojící v areálu kláštera Karapet, byla největší a nejkrásnější v celé západní Arménii.

Stěny zářily barvami a malbami a Narine dnešní bohoslužba připadala něčím významnější. A to přes to, že skutečně sváteční bohoslužby přijdou příští týden na svátek zmrtvýchvstání. Ale možná to bylo tím, že už věděla, že ji čeká odjezd do Vídně a kdo ví, na kolik let se rodnému městu vzdálí.

.5 Otcova pracovna voněla tabákem

Aram pečlivě prstem sledoval sloupce v jednom řádku a snažil se zorientovat.

„A je to důležité, takhle zapisovat?“ odporoval otcí, „vypadá to hrozně pracně.“

„Dává ti to zpětnou kontrolu o nákladech. A to potřebuješ, když máš kalkulovat, co se vyplatí a co už ne.“

„A proč to mám umět, když ty knihy přece vede účetní, ne?“

„Ale musíš jim rozumět. Účetní ti do nich bude psát čísla, ale budeš jednou řídit naši firmu a musíš vědět, co znamenají. A musíš z těch čí-

sel umět vidět, kam to směřuje. Být kousek napřed, aby tě nic nepřekvapilo.“

Aram si smutně vzdychl.

.6 Salonem zněly tóny Bacha

Narine hrála na klavír a a zpívala árii „Hört, ihr Augen, auf zu weinen“. Matka nábožně naslouchala a Taline sebou šila hudba jí viditelně vůbec nezajímala.

Narine najednou udělala chybu, jednu druhou. Pak přestala hrát a zírala do not. Pak začala křičet na sestru. „Cos to tu udělala?“

Taline obtížně skrývala radost.

Narine vyskočila od klavíru se složkou not v ruce a vrhla se po mladší sestře. „To že nemáš žádej talent vůbec k ničemu neznamená, že mi můžeš ničit noty!“ A už se napřáhla, že si to se sestrou rozdá ručně.

„Počkejte, holky, co blázníte!“

„Závidí mi, že něco umim a někam to dotáhnu!“

„A kdo je na to tvoje úpění zvědavej?!“ Bránila se Taline a utíkala pryč, aby to neschytala.

„Tak dost! Přestaňte!“ okřikla je obě matka.

„Jo, přestaň!“ přidala se Taline.

„A proč mám přestat?! To jí jako vždycky všechno projde?“

„Ale to že něco neumíš zahrát, přece nemůžeš svádět na sestru!“ Brzdí matka Narine. Taline toho využila a posmívala se sestře „Neumí! Neumí!“

Narine přidala na razanci „Já dělám chyby? Dyť mi tady načmárala do not, podívej se na to!“ Ukazovala Narine matce noty, aby získala ji přesvědčila, že její rozčilení je opravdu na místě.

Výstup přerušilo vrznutí branky a všechny tři se podívaly otevřenými dveřmi do zahrady k brance. Vcházel Bej se svým synem Ismetem. U dveří jim drželi špalír dva vojáci, kteří zůstali stát v brance.

Veškerý povyk a hádka tím jako zázračně stříhem skončily a Narine se snažila tvářit jako mladá dáma. Jen Taline na ni dělala obličej, aby ji znovu rozčílila. Ale to se jí nepovedlo.

Bej s Ismetem vešli dovnitř. Byli barevně a krásně oblečení, Ismet ve třípytivé důstojnické uniformě a s šavlí houpající se na boku.

Ismet se usmál na Narine a Narine i matce velmi dvorně a galantně věnoval po kytici „Dovolte mi pozdravit nejskvělejší arménskou dámu ve městě a nejkrásnější Arménku pašaliku Musch.“

Matce to zalichotilo a Narine nemohla z Ismeta spustit oči.

„Ráda vás vidím v našem domě, pánové!“ Uvítala je matka. Matka i bej si s úsměvem všimli, jak po sobě Narine i Ismetem koukají. „Jdete za manželem, beji?“

Bej přikývl. „Ano, musíme něco projednat. A Ismet si prý rád dá čaj s mladými pány, prý si dnes domluvili nějakou partii nebo co.“

„Samozřejmě, manžel je s Aramem v pracovně. ...Taline, odveď beje k otci. A Narine, vem Ismeta do salonku za mladými pány... a udelej čaj. Obsluž otce s bejem a pak mladé pány,“ zorganizovala matka situaci nejlépe, jak uměla.

Dcery dávno zapoměly na bitku a poslechly, každá se vydala s jedním z hostů jedním směrem.

„Moc ti to sluší. Jako kdykoli, samozřejmě. Ale když tě vidím, zase si to víc a víc uvědomuju,“ lichotil sladce Ismet Narine. Ta se culila a dělalo jí to moc dobře.

„Nenapadlo mě, že bys přišel hrát šachy s mými bratrance,“ připustila, „začaly tě zajímat?“

Ismet spiklenecky přiznal pravdu. „Vůbec. Ale byla to dobrá příležitost tě vidět.“

Narine se usmála a otevřela Ismetovi dveře do salonku.

.7 V salonku seděli Narinini bratrance

Levon a Karen a rozkládali figurky po šachovnici. Když vešel Ismet s Narine, byli překvapení. „Tebe bych tu nečekal Ismete! Poď dál, vítěj v klubu.“

„Ani já.“ neodpustil si sarkastické přivítání Aramig.

„Donesu vám čaj!“ Mrkla na ně Narine.

.8 Do pracovny pronikl proud světla

z otevřených dveří. V nich stál Mirza Sandžak bej a srdečně se na otce usmíval.

„Zdravím vás pane Azariane!“

Otec zvedl pohled od papírů a rozpráhl ruce, „tak teď jste mě překvapil, beji! Rád vás vidím, řeknu dceři ať nám přinese čaj!“

„Není třeba,“ usmíval se bej. „Pouštěla mě do domu, už se na tom pracuje!“

„To je skvělé, pojďte se posadit.“ Pak se otec otočil na Arama. „Řešili jsme s Aramem účetní knihy, snažím se ho zasvětit do řízení podniku.“

Aram beje uctivě pozdravil. „Zdravím vás beji!“

„Běž za mladými pány, dneska si dáme od účtů oddech,“ potěšil otec Arama. Ten se ještě jednou trošku uklonil bejovi a odešel.

„To je velmi moudré. Kolik Aramovi vlastně je? Hrozně to letí.“ Chválil bej otcovu výchovu.

„Devatenáct, nejvyšší čas.“

Bej přikyvoval.

Vešla Narine a nesla otci a bejovi na velkém stříbrném tácu čajovou konvici, hrnky a lžičky. Zatímco bej s otcem se posadili do pohodlných křesílek kolem malého konferenčního stolku, Narine jim servírovala.

„Ismetovi konečně přišlo jmenování do funkce v armádě, moc se na to těší. A to víte, jsem hrdý otec mladého důstojníka,“ chlubil se bej. A Narine pozorně vnímala, co o Ismetovi povídá.

„Gratuluji! To je skvělé!“ sdílel otec bejovu radost.

.9 Otec s bejem osaměli a měli klid na pracovní debatu, seděli s bejem, správcem města, v pohodlných křeslech, sledovali páru pouštějící konvici s čajem a řešili docela praktické věci.

„Určitě víte, že britské lodě napadly naše obranná postavení na úžích,“ načal pracovní debatu bej „Nejmilostivější panovník bude nucený na tuhle vojenskou agresi reagovat. Víte, zatím v tom smyslu

ještě nepřišlo žádné nařízení, ale očekával bych vyhlášení rekvizicí ve prospěch armády.“

Bej vypadal ustaraný, bylo vidět, že blízkost války ho tíží a nepochybně před něj staví řadu úkolů, které se daly řešit velmi obtížně a často bylo jejich řešení i pracné a nepříjemné. Narinin otec, obchodník Azarian se mu v tom snažil ulehčit.

„Říkal jsem si, že bude prozíravé se s hrozbou války připravit na těžší časy. Povedlo se mi velice dobře nakoupit zásoby cukru. Už mi potvrzovali, že jsou ve skladu v Erzurum. A taky bavlnu, dokud to šlo, nakupoval jsem, všechno, co bylo k mání.“ vysvětloval otec Mirza sandžak bejovi.

Seděli v pohodlných křeslech kolem nízkého stolku a vedli přátelskou debatu. V pracovně obchodníka Azariana bylo příjemně, i když venku už začínalo být vedro. Místnost voněla aromatickým dýmkovým tabákem a roztažené závěsy dovnitř vpouštěly tlumené světlo.

„Jste prozíravý člověk pane Azariane,“ pochvaloval situaci bej, „vláda bude všechny zásoby potřebovat. Určitě víte, že ministr války Enver Paša k vám Arménům nemá zvlášť důvěru a svaluje na vás neúspěchy zimního tažení u Sarikamiše.“

Otec to ale nijak nepřekvapilo. „Proto o tom mluvím.“

Na tváři otce i Mirzy sandžak beje se objevil úsměv. Znali se dost dlouho a oběma bylo jasné.